

בבית המשפט העליון

דע"א 7160/06

בפני:

המבקשת:

נ ג ד

המשיב:

בשם המבקשת:

החלטה

א. בקשה רשות ערעור על פסק דין של בית המשפט המחוזי בחיפה (השופטים שטמר, גנות ובר זיו) בע"א 1150/05 מיום 20.6.06, בגין נדחה ערעור על פסק דין של בית משפט השלום בחיפה (השופטת למלשטייך-לטר) בת"א 16815/01 מיום 6.1.05.

ב. המבקשת, חברת שעיסוקה במתחן הלוואות חוץ בנקאים, הגישה תביעה כנגד המשיב, עורך דין במקצועו, אשר שימש כמספר זמני של חברת מ.ק.ש.י. חברת למסר בינלאומי בע"מ (להלן החברה). הרקע לכך הוא, כי במסגרת תפקידיו כמספר, פנה המשיב לבית המשפט שלפירוק בקשה דחופה למתן הוראות, שיתיר לו לפעול "כל הדרוש ו/או ככל שיידרש לביצוע הסדר הנושים והפעלת חברות מ.ק.ש.י. וניהולן, ובכלל זה ומבליל גירוש מכליות האמור לעיל...." ותבקש אישור לשורה של פעולות ספציפיות, ביניהן נטילת אשראי בנקאי. האישור ניתן. בסיס התביעה שהוגשה על-ידי המבקשת לבי"ת משפט השלום עברה הטענה כי במהלך פעילותו של המשיב כמספר זמני נטלה החברה לבקשתו מן המבקשת הלוואות שלא נפרעו. נטען לאחריות אישית של המשיב להחזיר ההלוואות.

ג. בית משפט השלום דחה את התביעה בקבעו, כי לא הוכח שהמשיב חרג מסמכותו או פעל בניגוד לסמכוות שהוענקה לו על ידי בית המשפט לקבלת אישרAi; לא זו אף זו, אלא טביה המשפט אישר לקיחת אישרAi מצדדים שלישיים. נקבע כי על אף שיתכן שהיה על המשיב להביא לידיעת בבית המשפט כי בគונתו לפניו לקבלת הלוואות בשוק האפור, אין לראותו בנטילתן חריגה מפורשת מסמכות. עוד נקבע, כי מדו"חות הרוח וഫסיד של החברה עולה, שהמשיב שיפר "באופן משמעותי ומרדיים" את רוחיות החברה. הוסף כי העסקאות בין המבקשת למשיב נערכו כולם טרם יום 3.11.99, שלאחריו נקלעה החברה למצוות מוותניים. זמן פרעון השיקים, כך נקבע, היה לאחר המועד שהמשיב שוחרר בו מתפקידו. לבסוף נקבע כי פעילות המשיב בליך הלוואות הייתה כמפרק זמני, והוא אינו ערבות אופן אישי להחזורתן.

ד. כלפי פסק דין זה הוגש ערעור לבית המשפט המחודי. בית המשפט המחודי דחה את הערעור וקבע כי אין מקום להטענות בפסק דין של בית משפט השלום, נוכחה קביעותו העובדתית, המבוססת על חומר הראיות שהיה בפניו. לגופם של דברים נקבע, כי המשיב יכול היה לצאת מן ההנחה שבאפשרותו להפעיל את החיבור גם בעזרת הלוואות חזין בנסיבות, וכי לא הייתה כל קביעה של בית המשפט שפיקה על הפידוק אשר אסורה עליו פעילות כזאת. נקבע, כי פעילותו לא עלתה לכדי התרשלות, לרבות לא על דרך יצירת מגן כי הוא ערבות הלוואות אופן אישי.

ה. מכאן הבקשה הנוכחית. לטענת המבקשת, עסקינן בשאלת משפטית בעלת חשיבות ציבורית כללית - היא שאלת אחריותו של בעל תפקיד בכלל, ובפרט לשיקים שמסר בחתיימתו כאשר אלה חוללו מלחמת אי כיסוי מספק בקורס הפירוק הזמני. כנטען, עולה גם השאלה האם פקיד בית המשפט רשאי, ללא אישור בית המשפט ולא ידרע הנושאים, ליטול התחויויות כספיות לצורך הפירוק, על בסיס תחזית עסקית או צפיה לרווחים. הוסף כי בתם המשפט השונים נחלקים ביחס להיקף אחריותו האישית של בעל הפקיד.

ו. נתבקשנה תשובה. המשיב, מצדוו, סומך ידיו על פסק דין של בית המשפט המחודי. נטען כי פועלתו של המפרק הזמני נבחנת לפני מבחן המפרק הסביר - החברות אישית אם הפר הוראה של בית המשפט או התרשלות רבתיה. נטען כי כאשר מפרק זמני מקבל על עצמו את התפקיד, עליו לפעול בוגנות, בזהירות ובהתאם להחלטת בית המשפט, אולם אין זאת חובתו שלא לטעות. כל קביעה אחרת סופה שתורתייע בעל תפקיד מקבלתו שכן ניתן יהיה לכך, אם בדיעבד נמצא שיקוליו מוטעים, ככל שלא צפה התפתחויות ושינויים העולמים להרע את מצב החברה. צוין כי

ההחלטה בתחום היא איחוד ושבתי המשפט במקרה של פנינו הלו' בעקבותיה. המקרים בהם נמצא בית המשפט לנכון להטיל על מפרק זמני אחידות אישית הם מוגבלים, והדבר נעשה תוך הבעת עמדת זהירות ומרסנת. עוד נטען, כי פסק דין של בית משפט השולם מבוסס על קביעות מהימנות ועובדת, שאין מקום להתערב בהן.

ז. (1) לאחר עיון בבקשתו, בתגובה ובازורופותיהן, חושני שאין בידי להיעדר לה. על אף ניסיונותיה של המבקשה להעטו על הבקשה אצתלה של חשיבות משפטית וציבורית, הריה תחומה לדלת אמותיהם של הצדדים. כמו אין היא עומדת באמות המידה של המקרים, לגבים תישקל מתן רשות ערעור בגלגול שלישי (ר"ע 103/82 חנין חיפה נ' מצת אור (הדר חיפה), פ"ד ל"ז (3) 123 -מ"מ הנשיה, כתארו או, שמנור). המבקשה חפזה להידרש מחדש לשאלות עובדיות וממצאי מהימנות שהוכרעו בבית משפט השלים, אשר נדרש לראיות וערך ניתוח מקיף של החומר שהיה בפניו - ואשר שבו ונדרנו בבית המשפט המקורי. כאמור, כלל אין בית משפט של ערעור מתערב בכגון אלה (ע"א 2835/04 דוד לבינסקי בע"מ נ' י.ת. נצר אחזקות בע"מ (לא פורסם) (השופט עדיאל); ע"א 96/3601 בראשי נ' עזבונו המנוח קלמן בראשי, פ"ד נב(2) 594, 582 (השופט - כתארה או - בינייש); י' זוסמן, סדרי הדין האזרחי, (מה' 7 בעריכת שי לויין, 1995) סעיף 665 בעמ' 856-857) לא כל שכן כך, כשהמדובר בבקשת ערעור בגלגול שלישי.

(2) אף לעיצום של דברים לא מצאתי כי יש מקום להיעדר לבקשתו, אולם בקצרה: המפרק הוא פקיד בית המשפט (תקנות החברות (פירוק), התשמ"ז - 1987 (תקנה 37)), וככזה חב חובת נאמנות כלפי בית המשפט כמו גם לחברה ולנוסחה. שאלת יפה היא מה מעמדו ה"גיאומטרי", והוא מצוי בחלוקת כהנים, המלומדים יוסף כהן וצפורה כהן. המלומד יוסף כהן ראה במפרק נושא משרה בחברה, שהאחריות שעליו אינה שונה במהותה מזו המוטלת על הדירקטוריון, שהרי המפרק נכון לעניין ניהול עסקיו החברה או מכירת נכסיה תפקידו כמעט זהה ושל יוסף כהן פירוק חברות, קרן ג', (תשנ"ד) עמ' 32). מן העבר השני רואה פרופ' צ' כהן, את מעמדו של המפרק הזמן כמעמד מיוחד, שאינו דומה לזה של נושא המשרה, אשר הם מלאי תפקידים בתקופת פעילותה של החברה עסק ח' ולא בתקופת הליך הפירוק (צ' כהן פירוק חברות (תש"ט) עמ' 321). אך או כן, דומה כי לא ניתן חולק, של מפרק חברות אמורים וזרירות הדומות לאלה המוטלות על נושא המשרה בחברה, אם מכוח דין החברות ואם מכוח הדין הכללי. ראו גם פסק דין של השופט לויט בפ"ד (ח"א) 7/97 שבוט נ' דביב עמוק (לא פורסם).

(3) אחוריותו של המפרק בגין הפרת חובת זהירות תיבחן על פי אמות המידה שנקבעו לעניין עולות הרשות בהתאם לסעיפים 35 ו-36 לפקודת הנזקין ("י' גראס חוק החבԶות החדש (מהדר' 3, 2003) עמ' 313; צ' כהן, עמ' 322-323), היינו כיצד היה נהוג מפרק סביר בנסיבות העניין, לאחר שהפעיל שיקול דעתו במימוניות; ודוק, כיצד היה נהוג בזמן - "באותה עמדה ובאותן נסיבות שב簟 הוא פועל" ולא כ"חכמה לאחר מעשה" ("י' כהן, שם 7327).

(4) אין ספק כי תיתכן אחוריות אישית של מפרק, שעה שנהייר כי פועל בדשלנות או בזדון. ואולם, פשיטה שדרב זה לא יהא עניין בששיגרה. בספרם הקפואת הליכים-הלכה למןעה (2005) עמדו המחברים ו' אלשיך וג' אורבך על הטעמים שבבסיס העמדת, כי יש לנקט זהירות בכואנו להטיל אחוריות אישית על נאמן. הדברים - כאמור שם בעמ' 189 - יפים מטעם אף כאשר עסקינו בהטלת אחוריות אישית על מפרק. אכן, יש - מן הצד الآخر - לעודד את המפרק לניהול אחראי ומושכל של נכסיו החברה, ולהרתיע מפני פעולות פזיזות - ועליו לזכור כי הוא מנהל את נכסיו הוזלה ולא בשלו הוא עושה, ואחריותו כבده; ומайдן גיסא, יש למנוע חשש מפני הרתעת יתר (רחוץ בספרם של אלשיך ואורבך המפרק "התלת אחוריות אישית על נאמן - בין הכוונות התנагגות להרתעת-יתר" עמ' 198-212). נדמה כי יהא נכון לומר, שבמקרים בהם מצוייה חברה בפני פירוק, אך הכוונה להמשיך ולהפעילה עסק ח' מתוך מטרה שתשתקם ותוכל להשיב לנושיה את חובם, יידרשו לעיתים פעולות שיש בהן משום יצירתיות ומקורות מסוימות, כדי להוכיח את החברה בסופו של דבר אל דרך סלולה. כאן מתיצבת השאלה, מהם הגבולות. ברוי כי לא קיבל סיכוןים "זרדים", הימור בנכסי החברה - אך גם לא נרצה לשתק מפרק או נאמן ולהרתועם מקבלת החלטות. לאיוזן הנחוץ נדרש השופט (כתארו אז) נאמן בבית המשפט המחויז בחיפה באחד משלבי ההടדיינות המשיקים לתיק זה (ההחלטה בפשב"ר 1005/96 מיום 7.3.00); זאת - אף שהתר הghost תביעות אישיות נגד המשיק, שבקשרים מסוימים - כעולה מצורופות הבקשה - גם נתקבלו. ואולם, אמר בית המשפט המחויז בערעור נשוא הבקשה הנוכחית "השאלת היא כיצד נראה הדברים בזמן..."; עוד ראו לאיוזן בכגון דא, דבר השופט - כתארה או - אלשיך בפשב"ר (ת"א) 1357/03 מיאב (לא פורסם).

ט. אודה כי כשלעצמו סבורני כי לקיחת הלוואות בשוק החוז-בנקאי, הקורי לעתים אפור, היא מן הפעולות שלגביהם ראוי לקבל אישור בית המשפט. אכן, אין מדובר במעשה בלתי חוקי, שהרי החוק הכיר בכך, וראו חוק הסדרת הלוואות חז' - בנקאיות התשנ"ג-1993; אבל טמון בו מטבעו סיכוןים גדולים מן הרגיל, בראש וראשונה בשל גובה הריבית.שוב, האחריות כבده; השכל היישר קורא איפוא לאישור בית המשפט, כדי שתהא עין נוספת צופה.

דברים אלה נאמרים במבט רחב. ואולם, במרקחה הפסיכיפי, משנתבקש מבית המשפט אישור כללי לפעולה וגם ניתן, קשה – אף בהנחה (שאני קובל בה כМОבן מסמורות) של טעהה בשיקול הדעת – לכוון חשבון במרקחה דנא עם המפרק-המשיב אישית, בדיעבד. נקבע בענייננו כמצא עוברתי על-ידי בית משפט השלום, ובית המשפט המחויז חזר על כך, שהמשיב לא פעל בחרגנה מסמכות. נקבע, בית המשפט שלפирוק לא סיג את מיהוות הצדדים השלישיים מהם התיר לחברה ליטול הלוואות; ועודאי לא עשה כן במשפט. האישור, כך נקבע בערכאות הקודמות, ניתן באופן כולל – אישור הדורש למימושו של הסדר נושם, ובית המשפט שלפирוק היה עד לכך שהמפרק הזמני פעל להשתגת אשראי לחברה לצורך המשך פועלותיה. בנוסח הבקשה נאמר "לפעול ככל הנדרש ו/או ככל שידרש לביצוע הסדר הנושם...", והחלטת השופט נאמן מיום 9.12.97, הייתה "זו כמבקשת". אכן, בהמשך דובר מפורשות על אישור לקיחת הלוואות מבנקים, ויכול הטוען לטעון כי מכלל הן אתה שומע לאו; אך אני סבור כי ניתן להلوم, שטענה זו תישמע מפי המבוקשת, שהיא עצמה חברת העוסקת בהלוואות חוות-בנקאיות. הדבר כמעט אירוני, והמבקשת גם ערוה לקשי זה. כן נסתירה עובדתית טעונה של מנהל המבקשת שהמשיב לוקח את ה haloeh באופן אישי, ונקבע כאמור גם שהמשיב שיפר את מצבה של החברה. נוכחה האמור סבורני כי אין מקום לשנות מהחלטותיהם של בית המשפט המחויז ובית משפט השלום על-ידי התערבות בגלגול שלישי.

כאמור, אין בידי להיעתר לבקשה. בנסיבות אני עושה זו להזאת.

ניתנה היום, ז' בניסן תשס"ז (26.3.07).

ש ו פ ט